

№ 78 (10.074). • 1991 йил 23 апрель • сешанба • Баҳоси 6 тийин.

1992—1995 йилларга мўлжалланган иқтисодий ва маданий ҳамкорлик ҳақидаги битим имзоланганлиги ташрифнинг асосий якуни бўлди.

Жумхуриятларимиз ўрта-
сида дўстлик ва ҳамкорлик
тўғрисидаги шартнома, ҳуку-
матларро битим бебаҳо
тарихий аҳамиятга эга бўлиб,
ҳам Ўзбекистоннинг, ҳам
Туркменистоннинг истиқбол-
ни кўзловчи манфаатларига
мос бўлиб тушади, деб таъ-
кидлади Ўзбекистон Прези-
денти И. А. Каримов.

СУРАТДА: — Ўзбекистон ССР давлат делегациясининг қардош Туркменистонда бўлиши. Ўзбекистон ва Туркменистон давлат делегациялари ўртасида музокара ва расмий ҳужжатларнинг имзоланиши.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ сурати
(ЎзТАГ).

Партия, уруш ва меҳнат фахрийлари, Қизил Байроқ ордени Тўқтин Тошқенов, Қизил Байроқ ордени кўчи ҳарбий кенгаши, Ўзбекистон ССР Қасаба уюмларининг федерацияси, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Тошкент вилояти ва шаҳар партия комитетлари, Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳри халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари ҳам дахил ҳисобланади. Ҳаққини қўлга олиш ҳақиқатан ҳам қўлга келмади. Ҳаққини қўлга олиш ҳақиқатан ҳам қўлга келмади.

Гул ҳўйиш маросиминда Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бирийчи котиби И. А. Каримов, Ўзбекистон ССР Вице-президент Ш. Р. Мирсандов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий

нинг, республика ҳукуматининг
аъзолари иштирок этдилар.

сафарида ҳамроҳ бўлган бо
қа расмий кишилар ҳам
билан бирга келдилар.
Аэродромда совет давлатининг бошлиғини СССР Б
це-Президенти Г. И. Яна
СССР Бош вазири В.
Павлов, СССР Хавфсиз

Кутиб олувчилар орасида Япония ва Корея Республикасининг СССРдаги муваққат ишлар вакиллари бор эди.

(TACC)

ИНГИБОЗОР. (Ўзтаг мух-
ри П. Нишонов). 21 ап-
рель кунби ёрдаги маркаи-
ли майдонга қўлдарига
аҳор чечакларини кўтариб
чизган уруш ва меҳнат фак-
хилари, бўйларига алвос
ўқуқлар болаган пионер
ўқувчилар ҳамда ноҳия
теҳнаткашлари йиғилга бо-
шад. Ноҳия коммунистлари
анбалликларда ишлаб топила-
нни маблаг ҳисобига про-
гетарат доҳийсига янги
ийнал ўрнатишга аҳд қил-
ган эдилар. В. И. Ленин ту-
тилган куннинг 121 йиллиги

деди у, XX аср бошидаги
эн йиринч сиёлардан би-
ридир. Фикрлар хилма-хил-
лиги ҳужм сураётган ҳозир-
ги даврда бўзларин ўтмиш-
да йўл қўйилган ҳаётлар-
нинг сабабини марксизмдан,
ленинизмдан изламоқчидалар.
Ассид шудейинки! Ҳамма
иллат Ленин асарларини ях-
ши ўрганмаганилигинида, ун-
га қатъий амал қилмай қўй-
ганимизда, деб ўйлайман.

Бугунги кунда биз қиро-
атчилидан покланб, Ленин
таълимотида янгидан назар
солмоқчимиз. Зероки, доҳий

ниб, майдонга янгича фой-
бахш этадн.

Ҳайкал очилиши мароси-
мида Тошкент вилояти партия
қўмитаси котиби Ш. И.
Жалилов ҳамда район партия
қўмитаси биро аъзолари
қатнашдилар. Ҳайкал пойга-
га гулчамбарлар қўйилди.

Шундан кейин партия
фахрийлари — Бозор Улуғ-
ҳўжаев ҳамда Абдулла Бой-
хўжаевлар «КПСС сафида
50 йил» кўкрак нишонин, ол-
ти нафар еш коммуниста та-
партия билетлари тошпирил-
ди.

● СУРАТЛАРДА: В. И. Ленин ҳайкали; партия факрчиларига нишон топишириш пайти.

Сурааткаш М. МАХМУТОВ.

**ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЮЗ МИНГЛАБ АҲОЛИСИ
20 АПРЕЛЬ КУНИ УМУМХАЛҚ ҲАШАРИГА ЧИКДИ**

Жумхуриятда бу йилги апл-
аваллиларига ўша-
ди. Антанин ленинча шон-
лиққа дабдабали тайгэр-
кўрилмади, турли-туман
таблар ярим тунгача маж-
си қилиб режалар тузмади.
алон жамоа чошгохгача сме-
нормасини бажариб бўл-
илиги тўғрисидаги зафар
эълумотлари ҳам бўлмади.
лениннинг номиин сийка-
штириб юборган сохта ва
тироққо ғайрат-шиқоатлар, ча-
си, энди тақорланмас.
Хар холда, апрель ойида

бир кун В. И. Ленин хотирасига текин ишлаб бериш аниқланганини эълон қилди. Ҳақиқатан ҳам бу ҳақда унинг 1923 йили 11-декабрдаги буюртмаси бўлиб, унда шундай дейилган: «Ишларни тўғри йўлдан бериш ва уларнинг ҳақиқатан ҳам берилиши ҳақида шундай қарар қилиш керак: бу ҳақда шундай қарар қилиш керак: бу ҳақда шундай қарар қилиш керак».

лаб сўм маблағини саноат корхоналари, қурилишларининг ишчилари, колхоз ва совхозларнинг ишчи-хўжалик қандей-давр маҳкум Бутунити фокх ишчи-хўжалик ҳисобига ўтказиш билан, балки қайра мақсадларига, меҳр-муруват жағмаларига топишириди. Пулнинг аначига қисми меҳнат жамоларининг ўзиде қолди. Чунки нарх-навоининг кескин кўтарилиши ҳаммага ҳам тэксир кижди. Шу сабабли кўпгине коллективлар 20 апрелдаги меҳнат эвзигининг олинган маблағини ишчиларнинг ошхоналаридеги тушлик овқатга қўшимча тэрзде тўламоқдалар, шэкар транспортиде қорйи ҳақи ошанглиги учун компенсация тэрзде бермоқдалар.

(Давомн 2-бетда)

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси билан
Туркменистон Совет Социалистик Республикаси
ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида
Ш А Р Т Н О М А

Қундида олий аҳдлашувчи томонлар деб аталувчи Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ва Туркمانистон Совет Социалистик Республикаси:

халқларнинг дўстлик ва тотувлигида яшашга, мустакил давлатларнинг яхшиланган иттифоқини янгиланган асосда узиш ва ривожлантиришда бутун чоралар билан кўмаклашашга бўлган ҳаққон-иродаси ва интилишини ифода этиб, ўзбек халқи ва туркман халқининг тарихий ақинлиги ҳамда қардошлик алоқаларига асосланиб, давлатлараро ҳамкорликнинг барча соҳаларида ўзаро муносабатларнинг эришилган даражасини ва бу ўзаро муносабатларга янги омил бахш этган зарурлигини ҳисобга олиб,

1-МОДДА
Олий аҳдлашувчи томонлар бир-бирларини янгиланган иттифоқ (Федерация) таркибидagi мустақил давлат деб эътироф этидилар ва бошқа томоннинг давлат мустақиллигига зийн етказиши мумкин бўлган хатти-ҳаракатлар қилмаслик мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар.

2-МОДДА
Олий аҳдлашувчи томон
ларинг ҳар бири ўзи хуш
диди тўла ҳокимиятга эга
булади, ҳар бири халқнинг
ўзи тақдирини ўзи белгилаш
ва ўзини ўзи бошқариш
ўзининг ривожланишига та
аллуқли барча масалалар
ни мустиқил ҳал этиш ху
қуқларини эътифдор эъти
ўзи хушдиди янаётган бо
қа аҳдлашувчи томон фу
роларининг миллати, дини
эки бошқа тафовутларидан
қатъи назар, уларнинг фу
қароликка динор, сийси, на
тиқий эътифдорий ва на
тиқий соҳиб ҳуқуқлари
ҳамда эркинликларини умуми
инсоният ва миллий қадрият
ларини муқаммаслаштириш
ни ҳисобга олган ҳолда ин
сон ҳуқуқларини бўйича бар
ча эътифдор этган халқлар
нормаларга мувофиқ қафо
датлайди

Томонлардан бирида исте-
тикомат қилиб турган шахс-
ларнинг бошқа томон фуқа-
ролигини олишга доир ма-
салалар томонларнинг фу-
қаролик тўғрисидаги қону-
нларини ҳисобга олган ҳол-
да тегишли битишув қўли-
билан тартибга солинадиган.
Фуқароларнинг ҳуқуқлари-
ни ҳимоя қилишнинг таъмин-
лаш масаласи махсус би-
тимлар билан тартибга со-
линади.

3-МОДА

Олий ахдлашувчи томон
лар Ўзбекистон Совет Со-
циалистик Республикаси
даш худудий бир бутун
дир Социалистик Республи-
касининг худудий бир бу-
тунигнинг эътироф этиди-
лар ҳамда хўрмат қилади-
лар, СССР доирасида ў-
қурталарида таркиб топган
давлат чегараларини ўзгар-
мас деб ҳисоблайдилар. Бу
чегаралар томонларининг
зилғилисиз қимнингдир ҳо-
ҳишга кўра ўзгартирили-
шмаси мумкин эмас. Тоғона
ўрта Осиё ва Қозғосистон
Республикалари раҳбарла-
рининг Олмушта шартно-

масида ўз тасдиғини топга-
чегараларнинг даҳлсизли-
гига қатъий рию қилиш
мажбуриятини зиммалариг
оладилар.

Томонлар миллий худбинлик ва миллий муросанни янгилаш ҳар қандай кўринишда қўлайлиқ билан миллатларга муроabatлардан экстремизмнинг олдин олиш ва уни таг-туби билан йўқ қилиш учун, миллатларга муноабатлар ва халқларнинг ҳуқуқлари чеклаша бўлган урғинчиларга йўл қўймамаслик учун қатъий чора-лар қабул қилиш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар. Миллатларга муноабатларда пайдо бўладиган интиқодий айтилиш, маданий босим муаммолари ҳақида қатъий ёшумалар берилмади хал эътилоинин кафолатидайдилар.

4-МОДДА

Олий адхлшувчи томонлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг умумий декларацияси ва халқаро шартномаларда эълон қилинган инсон ҳуқуқлари устуниги, эътироф этиб, барча миллатлар ва этностарнинг тенг ҳуқуқлигилгини, Туркмамонист Совет Социалистик Республикасида яшовчи эъзбекларнинг, бошқа миллат вакиллариининг, Узбекистон Совет Социалистик Республикасида яшовчи туркманларнинг, бошқа миллат вакиллариининг ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаётда ҳам ҳар миллатларнинг имкониятларини, виждон эркинлиги ва бошқа сиёсий ҳамда шахсий эркинликларини нафолат

Томонлар давлат ва жамоат ташкилотлари даражасидаги, миллий маданиятини марказлари, нодий ташкилотлар ўртасидаги алоқаларнинг турли шаклларида, оммавий-ахборот таларидан янада самаралироқ фойдаланиш, шу жумладан телекўрсатувлар ва радиода эшитиришларни кенгайтириш орқали иккала республикалик маданиятини турмуш тарзи, халқнинг таълим, анъаналарини тарғиб қилишнинг самовий воситаси бўлиб, оқим, лозим, Республикалар маданияти кунлари, лебралар ўткази-

зишни, ижодий жамоаларнинг ўзаро алоқаларини кенгроқ йўлга қўйиш керак.

5-МОДДА
Олий ахдлашувчи томон-

лар Туркманiston Совет Социалистик Республикаси ҳудудига ўзбек халқининг ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ҳудудига туркман халқининг ўз она тилини ўрганиш ва ундан фойдаланиш имкониятини, тарихий қадриятлари ва маданият ёдгорликларини муҳофиза қилинишини ҳамда уларга эҳтиётлик билан муносабатда бўлинишини қаролтайдилар.

Томонлар ўз ҳудудларида яшовчи миллий гуруҳларнинг этник, маданий ва тил жиҳатидан ўзига хослиги қақлаб қилинишн ҳамда равнақ топишига қамқашадилар, минтақаларнинг миллий таркибинн хисобга олган ҳолда давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг турли даражаларида миллий гуруҳларнинг вакиллари бўлишини таъминлайдилар.

6-МОДДА

Олий адашхушчи томонлар (эхитхэга караб) ўзбек ва туркман тилларида таълим бериладиган қўшимча ўқув гуруҳлари, сифиллар, мактаблар очил, Ўзбекистон олий ўқув юртлири ва техникумларида туркманистонлик ёшлари, Туркманистон олий ўқув юртлири ва техникумларида ўзбеклик ёшлари билан таълим олириш учун қабул қилиниш кенгайтирили, ўзбек ва туркман тиллариани, адабийтлариани ўрганиш имкониатлариани кенгайтириш учун Фанлар академиялари, илмий-тадиқоти нисти-тутуриларни таркибиде илмий булинмалар ташкил этиш ўзбек ва туркман халқининг янада қилинлашуви-га, уларинг маданияти бир-бирини бойгиштига қўмаклашган бўлур эди, деб ҳисоблайдилар.

7-МОДДА
Олий аҳдлашувчи томонлар ўз халқлари ва давлатларининг сиёсат, иқтисод, маданият, соғлиқни сақлаш, экология, фан ва техника, савдо-сотиқ, гуманитар ҳамда бошқа соҳалардаги ўзаро манфаатли ҳамкорлигини тенг ҳуқуқлилик асосида ривожлантира борадилар, бу соҳаларда ҳамкорлик қилиш тўғрисида те-

гишли битимлар тузадилар
кенг миқёсда ахборот ал
машишга кўмаклашадилар
ўзаро мажбуриятларга виж
донан ва сўзсиз роя этади
лар.

Томонлар: вилоятлар, ноҳиялар, шаҳарлар даража-
сида ўзаро муносабатлар
ва ҳамкорликнинг хилма-
хил шакллариин қарор
топтиришга, ҳўжалик, ма-
даният ва жамоат ташки-
лотлари, вазирликлар ва
идоралар ўртасида бевоси-
та кенг алоқалар ўрнатиш-
га интиладилар.

Олий аҳдлашувчи томонлар ҳар бирининг мулкчилик ва ҳуқуқлик юртини усулларини мустақил белгилаш ҳамда тارتибга соғилш, лийтимиий адолат ва муҳофаза асосларини рўёмоға чиқариш ҳуқуқини эътироф этидлар.

Бир томоннинг бошқа томон ҳудудига жойлашган давлат мулкнинг, юрдин шахслари ва фуқаролари мулкнинг ҳуқуқий режими тегишли битимлар билан тартибга содинди.

9-МОДДА

Олий ахдшулшувчи томонлар тегх ҳуқуққилимқил асосида, шу жумладан, умумий Мувофиқлаштирувчи инсти- тутлар орқали амалга оши- риладиган ўз ҳамкорликла- ри доирасига:

— наисн ҳуқуқларини му- ҳофиза қилиш;

— қилиш сийбаст ба ташиш инстиқосиди фаолиятда ба ҳамжиқат ҳаракат қилиш

— чет элларда миллий кадрлар тайёрлашда ба ҳамжиқат ҳаракат қилиш;

— умумиттиққоз бозорини ба республиқалараро бозорни шакллантириш бозарда ривожлантиришда, ҳам сийбаст соҳасида ҳамкорлиқ қилиш;

— энергетика, транспорт, информатика, алоқа системаларини, шу жумладан, ер йулдошлари орқали аалам қатлар ва телекоммуникацияларини ривожлантириш ҳамда бошқариш;

— саноат ишлаб чиқариш структураларини такомиллаштириш ва ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш, ишлаб чиқариш техника йўналишидаги маҳсулотларни узаор манфаатлиг алмашувни амалга ошириш.

(Давоми 2-бетга).

(Давоми 2-бетда)

ДОЛЗАРБ МАВЗУДА ОЧИҚЧАСИГА

— Мажид Қодирович, ҳоҳлай-мизми, йўқми, баринбир гапни бозордан, нарх-навоини ҳақдан зиёд кўтариб, одамларнинг чўнтаги қуруқлаб қолганидан бошлаганга тўғри келадими. Айниқса, ҳали Сиз, чорвалардан тина қилиб, «афса» бўлишяпти. Тўғри-да, ҳамма умидлар пуга чиқди-ку, суттин дўконлардан ур-йиқит қилиб олданиб бўлиб қолди. Тўғри-да, гапирмас ҳам бўлади. Яқинда Москвада гуштининг бир килограмми 25 сўм — 30 сўм бўлибди, деб гапириб юрган эдик. Энди ўзимизга ҳам келиб қолди. Бизда ҳам бозорда бир кило гуштнинг нархи 30 сўмгача чиққан қулар бўлди. Хайрият, давлат талон орқали бўлса ҳам озми-кўми гушт бера бошлагач бу бозорга таъсир қилиб, нархи бироз юмшади. Лекин баринбир ишонч йўқ. Нархорққа бориб талонга ҳам гушт олиш маҳол бўлиб қолди. Лекин, деб хавотирланмоқдамиз. Нима гап ўзи? Нега бу даражага тушиб қолдик. Мутахассис сифатида уни тушунириб берсангиз. Вилоятимизда ҳар йил қанча гушт етиштирилади, эҳтиёжimiz қай даражада қопланмоқда?

— Хавотирланмишлар бекиз эмас. Вилоятимизда ҳар йил ўртача 60 минг тонна гушт, 172 минг тонна сўт, 132 миллион дона тухум етиштирилади. Сўт, тухумни бир амалга бўлади. Лекин гушт истеъмол қилишга келганда ҳақиқатан ҳам биз умумийтфироқ даражаси 60 килограммдан нисбатан оқшамиз. Бизда киши бошига йилга истеъмол қилинадиган гушт 18 килограммданга тўғри келмайди.

— Кечирасиз, бу кўрсаткични агар яқинлашмасан, уч-тўрт йилдан бунга тақриб келаямики. Бундан чиққани, вилоятимиз чорвачилиги сўлғиб ўрнига орқага қараб кетаятган экан-да?

— Афсуслар бўлинки, худди шундай.

— Агар сир бўлмаса, ҳақиқий аҳволни яширмай очикчасига сўзлаб берсангиз.

— Яшириб шу аҳволга келдик-ку, энди бор гапни ҳалққа рўй-рост айтмасак бўлмайди. Яхши биласиз, маҳсулотнинг қўлайлиги аввало сўғир сонига боғлиқ. Бизда эса ўтган беш йил давомида сўғир қўйларини ўртача 83 минг бошга камаиб кетди. Шунча сўғир ҳисобдан чиқарилди. Бу фермалардаги сўғирларнинг умумий сонига нисбатан олданиб бўлмас 34 фоизни ташкил этади. Бошқача қилиб айтганда ҳар йил 18 минг бошдан сўғирни йўқотиб келдик. Бу зоотехника нормасидан 2,2 баравар кўп. Сабаби нима дейсиз-ку? Энг биринчи навбатда ҳўжа-сизлигимиздир. 74 минг сўғир шу тўғрисида йўқолди. Атиги 15 минг сўғир эса касаллиги тўғрисида йўқолди. Ҳар уч йилда фермадаги сўғирлар «янгилик» турди. Сигирнинг имкониятини ҳисобга олданиб бўлмас, ҳар бирдан ўртача 3—4 тадан бузоқ ололмай қолди. Ҳаётда ачинарли ва аянчли эмасми; ўтган йилнинг ўзида 17 минг 400 бош сўт бериб турган говмуш гуштга топирилади-я. Шў ҳисобга ўтган йил 47,7 минг тонна сўт, 1500 тонна гушт ололмай қолди. Агар бу сўғирлар 15 минг бош бузоқ бериши мумкин-лигини ҳисобга олсак зарарнинг қўлайи қанчалик кенглигини тасаввур қилиш қийин эмас.

— Бу «ўйрилиш»ларга қайси районлар кўпроқ «хисса» қўйишяпти?

— Коммунистик районда мавжуд сўғирларнинг деярли ярми «гушт» қилиб юборилди. Ҳамма-си чорвача масъулиятсизлик билан менсимасдан, лоқайд муносабатда бўлиш оқибати. Галаба, Бўка районларида ҳам сўғирларнинг бош сони кескин камайиб кетди.

— Мен олдиги газетани сифатида кўп йилдан бунга кузатиб бора-ман. Ҳар йил чорвача олд катта-катта йиғинларда мутахассислар сўзга чиқиб, истеҳсол ҳақида гапириб, маю экин ишларимиз яхши бўлади, вилоятга мўлча микдор наслдор сўғирлар сотиб олиб ҳўжаликларга тарқатдик, деган гапларни эшитаман. Ҳўш, бу наслдор молларнинг тақдирини ҳам аянчли бўлганми?

— Яхши эса солдингиз. Охи-

ги олти йил мобайнида бошқа регионлардан вилоятимизга 15 минг 400 бош наслдор қўрамош 22,6 миллион сўм сарфланиб олиб келинди. Еки ҳар йил ўртача 3,6 миллион сўмлик наслдор мол сотиб олинди. Оҳангаронни олиб кўрайлик. Бу районга 1,4 миллион сўмлик, яъни 958 бош зоти қўрамош келтирилган эди. Бундан қўрамош номили совхоз 318 бошини сотиб олди. Ҳўзирги кунга келиб мазкур совхозда бу моллардан биронтаси ҳам қолмади. Бундай мисолларни Бундан ҳам келтириш мумкин. Ўтган йилги виллоятда ҳар юз бош сўғир ва икки ёшдан катта бўлган гунажин ҳисобига 78 бошдан бузоқ олинди холос. Еки мавжуд урғочи молларнинг 22 фоизи бузоқ бермади.

— Бу рақамларни эшитиб ёқа ушласан киши. Бу қадар орқага кетишининг боиси қаерда?

— Нима ҳам дердик. Ҳўзир замон бутунлай ўзгариб кетди. Энди талаб бутунлай бошқача. Биз энди-эндигина ўзгичмизни танил-миш. Ҳақ-ҳўққимизни талаб қилаймиз.

— Танг аҳволдан чиқиш учун ил-жи борича пахтадан бўшаган ер-ларга, бундай ерлар йилдан-йилга қўлайиб бормоқда, озуқа экин-лари экин зарур. Афсуски, ўрганган

га телефон қилиб, мақолада қўйилган муаммоларни ҳал этиш учун қандай чора-тадбирлар қўйилаётганидан хабардор қилиш ўрнига бизга дўқ-пўқча қилишди. «Нима, собиқ раҳбарларга ҳўжуми, бизни обур-санлантормоқчимиз-лар», дед биздан ранжишди. Биз танқидга бундай муносабатдан ни-ҳоятда таажжубландик. Наҳотки виллоят миқёсидаги бу мутасадди-лар қайта қуришни шундай тушу-нишса? У ҳолда додимишни кимга айталайлик, деб ҳафсаламиз пир бўлди.

— Бирининг орасидан гапир-иб ўтириш яхши эмас, бироқ, бутунлай нотўғри иш қилишдир. Газетани қўлаб-қуватлаш ва ундан ишчи ахшиллаб олинди фой-даланиш жоиз эди.

— Модирки ветеринария хизмати ҳақида гап очдингиз, тан олиш ке-рак, бизда ҳақиқатан ҳам бу со-

молига берса, қолган-қутганидан товўқ боқинда фойдаланарди. Бироқ етмасди у. Ҳўжалик қўйна-ларди, харажат кўпаярди. Ҳаётга бир тухумнинг таннари уч сўм-гача тушган пайлар ҳам бўлган. Ҳўзир эса шароит бутунлай бош-қача. Ҳўжаликларда, айниқса, пах-такор районларда сабзавот билан бирга дон-дун етиштириш учун ҳам кўпалаб гектар ер бўшади. Бу-нинг устига шундай имконият бе-рилдими, ҳўжалик режадаги маҳ-сулотни, дон-дунни давлатга топ-ширғач, қолганини ўзи олиб қў-либ эҳтиёжга ишлатиш мумкин. Демокриманки, товўқчилик фер-маларни ташкил этиш учун имони-ят бор. Ҳўзирги бозор шароити-да бошқа йўл ҳам йўқ. Ҳўжалик боғча-ясиларга, мактабларга, ту-хум, товўқ гушти бер, деб қўйиб паррандачилик фермасига бориб ялиниб қолди. Бунинг устига на-рхи осмонда-ку! Аҳволни тушуниш керак. Кўп ҳўжаликлар тушу-ноқдалар. Биз ҳар бир ҳўжалик-ка боқиб учун жуға, махсус ем «таъзиб бериш» ҳам ташкил эта-миз.

— Яна гушт таъминоти ҳақи-да. Қишлоқдагилар, айниқса, у-ердаги кўп қаватли уйларда тура-диганларни ким ўйлайди? Деҳқон ўзи гушт етиштирса-ю, ўзи ша-ҳарликларга ўхшаб дўкондан та-лонига гушт сотиб ололмаса, ҳам-манинг ҳам ўз хонадонига мол-ҳол боқиб сўйиб олишга, қолаверса, қишлоқдаги гушт дўконларидан ҳар бир килограммининг бозор на-рхи 15—16 сўмдан сотиб олиш-га қўриб етмайди-ку.

— Биз ҳам ҳўзир кўпроқ ана шу масала ҳақида баш қотиря-пиз. Очигини айтиш керак, узоқ йил давомида биз деҳқонлардан, чорвалардан фақат маҳсулотни талаб қилдик-у, тирикчиликни қан-дай ўтатиш, деб сўраштирадик. Ҳўжаликка борида ҳам расдан қанча ериг бор, нима экинги, қан-ча маҳсулот беришсан, нега режа бажарилмаяпти, деб сўраштираиб, «раҳбарлик» қилардик. Энди унд-ай қишлоқимиз. Экин-тикинни, ерга қарашин, ҳосил ундиришини, деҳқоннинг ўзига қўйиб бераве-рини, раис бува, сиз кўпроқ деҳ-қон хонадонининг аҳволи билан қизиқинг. Унинг қора қозони қай-наптими, лоқайд бир ҳафтада ик-ки-уч марта гушт тушаптими, бу қозонга. Уни қаердан оляпти. Бу-ни сўраштираиб, деймиз. Энди шундай қилмасангиз бўлмайди. Эҳтибордан қоласиз. Одамлар си-зни кеңиришмайдилар. Йўлини то-паса бўлади. Режадаги гуштни, сут-тини давлатга топширишда, қолгани-нинг таннари қийматида ҳалққа сотинг. Дўкон очинг, деймиз. Шунга ўрағамасак, шунга қараб раҳбарнинг фаолиятига баҳо бе-рмасак бўлмайди энди.

— Ҳўзирги шўбанинг иши бу-тунлай бошқача бўлади, деб иш-они мумкин. Бу шўбда ким ни-мага муҳтожлиги сўралиди авва-ло. Сўнг ўрғиналиди. Қачон, қай-си маҳалда қандай ердан уюшти-риш ҳақида аниқ келишиб оли-ниди. Масъуллар тайинланди. Ке-йинги ҳафтада эса ана шу айтил-ган ишлар қандай бажарилгани-ги таҳлил этилиди, амалий ердан берилди. Дахлдор одамлар ҳўш-ёр тортирилиб, қўзғатиб қўйилди.

— Бундан ташқари оғалик ер-дан ҳам янғича шаки, янғича ма-мунда бўлади. Ҳамкорчида заво-д, корхоналар қурилади. Деллик, ҳўжалик етиштириладиган маҳсу-лотни қайта ишлайдиган цех кур-моқчи. Уни қурилиш материаллари, темир-терасдан ердан беради. Ўз навбатида колхоз у корхонага ер-дан ҳам ҳўжалик учун мол, шу-нингдек уни боқиб учун ем-хашак етказиб беради. Ишчи-хизматчи-ларини ўзида етиштирадиган саба-завот, мева-чева билан таъминлаб туради. Хўллас, қишлоқни була-ётган ишларимиз кўп, ниятларим-из катта. Зора, бу ишларимиз ўнгидан келиб, танг аҳволдан қу-тилмас. Гушт етиштиришни икки-уч хисса қўйиб қўйиб имкониятига эга бўлсак.

— Биз ҳам шундай деб қатъий ишонамиз. Мазмуни ва дилдан, очикчасига қилин сўхбатингиз учун қатта раҳмат.

— Сизга ҳам.

— Навбатдаги сўхбатимизни ке-йинчалик паррандачилик ҳақида уюштирсан.

— Бақонудил.

кўп бўлса гушт, сут кўп бўлади. Ҳамма имкониятлар шунга қара-тилмоқда. Ҳўзир виллоятда 52 минг 550 бош сўғир бор. Бундан 43 минг 600 боши соғилди. Йил охи-рига бориб бу сўғирлар 63 минг бошга қўлаяди. Аҳоли қўлида эса 100 минг бош сўғир бор. Ке-лгусида хонадонда сўғирни бўлма-ган оила қолмаслиги керак.

— Аҳоли йил сайин ўсиб бора-пти. Бизнинг етиштиратган гушт, сутимиз эса бу ўсишни қўвиб етолмаяпти. Ҳамма қийинчилик ана шунда. Бу қийинчиликни бир-ташабб енгитишимиз керак. Бу йил 57 минг тонна гушт етиш-тирилади. Шундан давлатга 54 минг 400 тонна сотилади. Шунинг-дек 168 минг тонна сўт соғиб олинади ва ҳалққа 161 минг тон-насан етказиб берилади.

— Президентимизнинг Фармони ҳамма ерда бекум қўст бажарили-ши учун катта ташкилотчилик ишларини олиб боришга ҳаракат қилаймиз. Аҳолига кўпроқ зоти мол етказиб бериш учун кура-шилмоқда. Бу бир. Иккинчидан ветеринария хизматида яхши йўлга қўйиш учун ҳар бир қишлоқ-шўроси қошида махсус пунктлар очилади. Бу пунктларга малака-ли мол дўхтирлари бикиртилади. Уларнинг қиладиган иши аҳоли чорчаси соғлигиндан хабар олиб туриш.

— Ўтган йили аҳоли чорчаси учун 46 минг тонна пичан тарқатилган эди. Бу йил деярли уч баравар қўпайтирилди, ем ҳам берилди. Бизда гушт, сут етиштиришда ихтисослашган катта-катта саноат комплекслари, паррандачилик фаб-рикалари бор. Афсуски, ҳўзирги пайтда уларнинг имкониятидан 70-80 фоиз атрофида фойдалана-ямиз. Чунки бу комплекслардаги ускуналар арқоси ҳолга келиб қолган. Янгилари билан алмашти-рилади. Бу иш алоҳида назорат-да. Махсус штаб тузилган.

— Бундай штаблар илгари ҳам тузилган эди. Баринбир улардан фойда кам бўлди-ку, шундай бир воқеани сира эслан чиқармасан. Бу воқеа ҳаммаси етти-саккиз йил илгари рўй берган эди. Ушанда чорвачилик билан шўғуллашувчи шўбда маҳсул муҳонача қилин-ди. «Эзбекостан» паррандачилик фабрикаси раҳбарини минбарга чиқаришди. У нима учун берилган бажарилмаганини мисоллар билан асослаб беришга ҳаракат қилди: кўп ускуналар ишдан чи-киб ётипти, бунинг устига электр таъминотида узиллиш бўлиб тура-ди ва ҳўзир. Лекин унинг дарди-ни эшитишни ҳоҳлашмади. Бизга бундай баҳоналар эмас, маҳсулот керак, ўтиринг, деб минбардан ту-шириб юборилганди. Бундай ус-куналар ўзини оқламади...

— Ҳўзирги шўбанинг иши бу-тунлай бошқача бўлади, деб иш-они мумкин. Бу шўбда ким ни-мага муҳтожлиги сўралиди авва-ло. Сўнг ўрғиналиди. Қачон, қай-си маҳалда қандай ердан уюшти-риш ҳақида аниқ келишиб оли-ниди. Масъуллар тайинланди. Ке-йинги ҳафтада эса ана шу айтил-ган ишлар қандай бажарилгани-ги таҳлил этилиди, амалий ердан берилди. Дахлдор одамлар ҳўш-ёр тортирилиб, қўзғатиб қўйилди.

— Бундан ташқари оғалик ер-дан ҳам янғича шаки, янғича ма-мунда бўлади. Ҳамкорчида заво-д, корхоналар қурилади. Деллик, ҳўжалик етиштириладиган маҳсу-лотни қайта ишлайдиган цех кур-моқчи. Уни қурилиш материаллари, темир-терасдан ердан беради. Ўз навбатида колхоз у корхонага ер-дан ҳам ҳўжалик учун мол, шу-нингдек уни боқиб учун ем-хашак етказиб беради. Ишчи-хизматчи-ларини ўзида етиштирадиган саба-завот, мева-чева билан таъминлаб туради. Хўллас, қишлоқни була-ётган ишларимиз кўп, ниятларим-из катта. Зора, бу ишларимиз ўнгидан келиб, танг аҳволдан қу-тилмас. Гушт етиштиришни икки-уч хисса қўйиб қўйиб имкониятига эга бўлсак.

— Биз ҳам шундай деб қатъий ишонамиз. Мазмуни ва дилдан, очикчасига қилин сўхбатингиз учун қатта раҳмат.

— Сизга ҳам.

— Навбатдаги сўхбатимизни ке-йинчалик паррандачилик ҳақида уюштирсан.

— Бақонудил.

Сўхбатни Н. РИХСИЕВ олиб борди.

КАСАЛНИ ЯШИРСАНГ...

Вилоят чорвачилигини танг аҳволдан олиб чиқиш учун ҳўзирги кунда қандай муаммоларни ҳал этиш керак?

Мухбиримиз шу хўсусда виллоят деҳқончилик саноати уюшмаси раисининг чорвачилик бўйича би-ринчи муовини Мажид ҚОДИРОВ билан сўхбатлади.

— Ҳамма иллат ўзимизда-да. Сигирнинг сутини тилида, чорвачи-лик озуқадан бошланади, деб қай-та-қайта айтганимиз, амал қилмай-миш. Яқинда мен Голландиядаги говмуш сўғирларнинг бир кунлик емиши таркиби билан қизиқиб қолдим. Қаранг, бир кунлик емишда 40 хилга яқин турли хил-даги озуқа, дармондорилар бор экан. Биз молларни бундай қилиб боқибамиз амриҳоқоқу, бироқ борида ҳам яхши фойдаланмай-миш-да. Олдий бир мисол. Кўк бе-да сутини қўпайтиради, деб уни тикиштирамиз. Ваҳоланки кўк бе-да ачитқидир. У ҳадеб ситирга едирилверса сўлаш шира безла-рини ишдан чиқариб, касалланд қиладди. Молга илжори борица ўша чет элларнинг тажрибаси қў-лайлиб, йил-ўн икки ой давомида таркибиди турли озуқалар бўлган бир хил рациондаги емиш бериш керак. Бу рационда доимо куруғ беда, силос, сенаж ва бошқа озу-қалар ҳам бўлиши шарт.

— Бундай қилиш мумкинми? — Жуда қийин-да. Чунки ҳў-жирга қаратадла озуқа майдон-ларини бир ярим-икки баравар қўпайтиришимиз керак. Ўзи бор ва акратиб берилган ерларга озу-қа актиролмай, ҳўно бўлишимиз. Кеца меннинг олдимга Чинос райо-ни раҳбарларидан бири келган эди. Ўзингиз аралашмасангиз бўл-майди, дейди у. «Партия XXIV съезди» совхози раҳбарлари 240 гектар ерга пахта эканми, деб ту-риб олишяпти. Биз бўлсак йўқ, ахир режада кўрсатилмаган, бу ерга чорва учун озуқа экин керак деб турибмиз. Улар бўлса ўжар-лик қилишяпти. Эмишчи, пахта-дан кўп фойда чиқармиш. Бекор-ларни айтишди, дедим. Ҳамон-ки биз пахтаи хом аси сифатида сотар эканмиш, кўп фойда ола-миш. деб хомтама бўлишмасин, пахтаининг харид нархи ошгани билан ўғит, техника, уруғлик, чи-гитининг нархи ҳам икки-уч бара-вар ошиб кетди-ку. Эсини. Нима қўйдики у раҳбарлар? Нима қўйилгани ўтказолмай ем-хашак сўзлаб турва-халталарини қўтариб юрганлари елларидан қийдики? Ҳалқимизнинг гушт, сутта мух-тожлигини билишмайми? Чорва учун емиш бўладиган экин экин-син. Одамлар дангаса бўлиб қо-лган. Пахтага қараганда озуқа экиннинг ташвиши кўпроқ бўла-ди-да. Ишлаш керак. Яқинда бир ҳўжалик раҳбари ҳам ўзбошимча-лик билан кўзда тутилмаган ерга чигит экидиган экан. Бузидириб юбордик. Бориб айтинг, агар улар ҳам экиса бузидириб, ҳайдадиб юбориш қўлимиздан келмайди.

— Замонанинг зайлини қа-

кўнгил ўртанса қўймас деганлари-дек, айрим раҳбарларимиз пахта-нинг «исканжаси»дан қўтилишол-майпти. Шунинг учун ҳам ўтган йилги режада кўзда тутилганидан 6,5 минг гектар ерга озуқа кам экилди. Бунинг устига ҳўсидор-лик паст бўлди. Оржоникидзе районида эски бездорларнинг ҳар гектаридан 111 центнердан дичан, 233 центнердан лавлаги, 214 центнердан силосига, Пискентда 181 центнердан, Бекободда 175 центнердан силосисини олинди. Шу ҳам ерга муносабат бўлди-ми? Ахир уруғнинг ўзини шундай ташлаб қўйсанг эмгир сувига уни ўстанда ҳам шўнчалик паст ҳўсил олинмайди-ку!

— Модирки, чорва бош сони-ни қўпайтириш, маҳсулдорликни ошириш хўсусиданги муаммолар ҳақида мулоқот қилганга экан-ми, бир масалани ҳам унутмай-миш, бу ойдинлаштириб олайлик. Ем-хашак хилма-хил, сероб, си-фатли бўлгани билан агар мол соғлом бўлмаса, ундан кўтилган самарани ололмаймиш. Боя айти-лгангиз-ку, қанча-қанча говмуш си-гирлар касаллиги тўғрисида гуш-та топирилади деб. Бундан ташқари виллоятда 26 га яқин наслчилик корхонаси, заводлари, ҳўжалик-лари бор экан. Хавфли касаллик тарқалиб, вақтида яранинг олди олишмаганини учун бутун-бутун наслчилик ҳўжаликларини йўқ бў-либ кетибди-я. Демак, бизда ве-теринария хизмати ҳам ёмон эканлигидан кўз юмиб бўлмайди. Бунинг биз газетачилар, журналист-лар яхши билардик. Ўтган йил-нинг февраль ойида газетамизда «Қаёқча қарасанг мол дўхтири-ю, аммо...» деган тақидий мақола босилган эди. Бу мақолада «Чи-нос» совхоз-техникуми мисолида виллоятда ветеринария хизмати ёмон эканлигини таҳлил этишга уришиб қўйгандик. Агар виллоят ветеринария бўлими ўз ишда салкининг олдин олинган учун кескин чора-тадбирлар қўрилмаса оқибати ёмон бўлади, деб ҳўлоса қилгандик. Янгилимаган эканмиш. Маю, Бўка районда деярли қў-нчалик фермаларга касаллик тар-қалиб, бинойидек сут бериб тур-ган сўғирларнинг яримдан кўпи гуш-та топириб юборилди.

Афсуски, ўша мақолага виллоят ветеринария бўлими раҳбарлари лом-мин дедилар. Бу ҳам май-ли-я, ўша пайтда виллоят партия комитетининг иккинчи котиби бў-либ ишлаб турган В. Г. Гришчик-ва бевосита йўл қўйилган камчи-чиликларга дахлдор бўлган виллоят агроасаноат уюшмасининг собиқ раис Н. И. Гусаков рўзномамиз-

ҳада жиддий оқсаш бор. Ветери-нария бўлими ишдан қониқмай-пти. Мен шу ҳақда кўп ўйлай-ман ва бир вақтлари бизда ишла-ган машҳур мол дўхтири Мухтор Ҳўшимовни ёдга оламан. У одам чиндан ҳам ўз ишининг жоюя-ри, фидойиси, устаси эди. Бирор районга чиққанда, айниқса, чор-валар орасида бўлганда кат-та-кичи уни аўр ҳўрмат билан қўтиб оларди. Чунки у ундай қилиш керак, бундай қилиш ке-рак, деб буйруқ, кўрсатма бериб ўтиришни ҳўш кўрмас, ўзи кор-жома қийиб, ишга киришиб ке-тарди. Шунинг учун ҳам обрўси баланд эди. Кўл остида меҳнат қиладиган бошқа мол дўхтирлари ҳам ундан ўрнак олишарди. Асли-ни олганда шундай бўлиши ҳам керак-да. Бизда ҳам ақойиб таш-килотчи ветеринар врачлар йўқ эмас, топилади.

— Ҳар йили ҳисоботларда «шўнча сўғир мажбуран сўйил-ди, икки эҳтиёжга ишлатиб юбо-рилди, яхши бўлди. Агар бу моллар семиртириб сўйилганида қи-яй гуш-та топирилганда кўшми-ча қанчалар-қанча маҳсулот оли-нари, деб афсус билдирилади. Районлар, ҳўжаликларнинг номи келтирилиб танқид қилинади, ви-лоят миқёсида ҳўлоса қиқарилади. Бироқ бундай танқид таъсир қил-ганини сира эсламайман. Ҳар йи-ли шу аҳвол давом этверади...

— Сирасини айтганда бундай ҳисоботларнинг тағида катта ў-ғирлик бор. Ўзингиз ўйланг, мол ҳам иссиқ жон-да, у ҳам айрим сабабларга кўра нобуд бўлиши мумкин. Лекин ҳисоботда молнинг нобуд бўлганини камдан-кам ҳол-да кўрсатилади. Ташвиши кўп-да. Неге ўлди, ким айбдор, сабаби нима, деб сўраштиради. Суд-ра-судра бўлади. Шунинг учун бошини қотириб ўтирмамиз, дей-шалам. Тил бириктиришди. «Си-налган» йўлини тутишди. Бахона-да фойдаланиб қўлишди. Сомиз мол ҳам ориқа чиқди. Қўшқончи орасида бўшқон деталлари шу бў-лса керак. Айрим кўл эрилар, бундан фойдаланиб қўлишди.

— Яна шундай гаплар айтила-верамиз? Наҳотки бунга чек қў-йиб бўлмас?

— Ўйраниб бир йўли қаттиққў-ллик, Бизда эса...

— Кейинги пайтларда ҳўжали-лардаги паррандачилик фермалари-ни қайта тиклаш ҳақида гап бў-ляпти.

— Бир вақтлари тугатиб тўғри-лиш қилинган эди. Чунки у пайт-ларда ҳўжалик омордаги бор дон-дунини супуриб-сидириб дав-латга топишарди. Давлатдан ем оларди. Бу емининг бир қисмини

Саддам Хўсайн тузумига қарши бўлган оппозициячи қўрларнинг қароргоҳи Сурия пойтахти — Дамашқ шаҳрида жойлашган. Унга Масъуд Барзони бошчилик қилмоқда. Қўрдастон демо-кратик партияси вакилларини гапларга қараганда, улар Барзод тақдирини ҳўқур ўр-ганлиб қилиш учун муваққат келишувга рози бўлганлар.

— «Зери и популит» рў-номаси ўзининг тарихи даво-мида биринчи марта мамла-кат раҳбарларини очик та-қид қилишга ўтди. Мазкур рўзнома саҳифасида чоп этилган мақолада яқинда мамлакатнинг шимолий-ғар-бий қисмида жойлашган Шко-дер шаҳрида бўлиб ўтган гап-лашлар пайтида тўрт на-фар ёш йўлнинг ўзимида дахлдор раҳбарлар шўнчага кескин гаплар экиди. Ҳар қанча қийин бўлса ҳам, деб таъкидлади рўзнома, ҳалққа тўғрисида айтмоқ даркор. «Зери и популит» рўзномаси иш бошлаб арафасида турган парламент депутатла-рини бу жиюятини қоралашга чақирди.

— «Зери и популит» рў-номаси ўзининг тарихи даво-мида биринчи марта мамла-кат раҳбарларини очик та-қид қилишга ўтди. Мазкур рўзнома саҳифасида чоп этилган мақолада яқинда мамлакатнинг шимолий-ғар-бий қисмида жойлашган Шко-дер шаҳрида бўлиб ўтган гап-лашлар пайтида тўрт на-фар ёш йўлнинг ўзимида дахлдор раҳбарлар шўнчага кескин гаплар экиди. Ҳар қанча қийин бўлса ҳам, деб таъкидлади рўзнома, ҳалққа тўғрисида айтмоқ даркор. «Зери и популит» рўзномаси иш бошлаб арафасида турган парламент депутатла-рини бу жиюятини қоралашга чақирди.

— «Зери и популит» рў-номаси ўзининг тарихи даво-мида биринчи марта мамла-кат раҳбарларини очик та-қид қилишга ўтди. Мазкур рўзнома саҳифасида чоп этилган мақолада яқинда мамлакатнинг шимолий-ғар-бий қисмида жойлашган Шко-дер шаҳрида бўлиб ўтган гап-лашлар пайтида тўрт на-фар ёш йўлнинг ўзимида дахлдор раҳбарлар шўнчага кескин гаплар экиди. Ҳар қанча қийин бўлса ҳам, деб таъкидлади рўзнома, ҳалққа тўғрисида айтмоқ даркор. «Зери и популит» рўзномаси иш бошлаб арафасида турган парламент депутатла-рини бу жиюятини қоралашга чақирди.

— «Зери и популит» рў-номаси ўзининг тарихи даво-мида биринчи марта мамла-кат раҳбарларини очик та-қид қилишга ўтди. Мазкур рўзнома саҳифасида чоп этилган мақолада яқинда мамлакатнинг шимолий-ғар-бий қисмида жойлашган Шко-дер шаҳрида бўлиб ўтган гап-лашлар пайтида тўрт на-фар ёш йўлнинг ўзимида дахлдор раҳбарлар шўнчага кескин гаплар экиди. Ҳар қанча қийин бўлса ҳам, деб таъкидлади рўзнома, ҳалққа тўғрисида айтмоқ даркор. «Зери и популит» рўзномаси иш бошлаб арафасида турган парламент депутатла-рини бу жиюятини қоралашга чақирди.

— «Зери и популит» рў-номаси ўзининг тарихи даво-мида биринчи марта мамла-кат раҳбарларини очик та-қид қилишга ўтди. Мазкур рўзнома саҳифасида чоп этилган мақолада яқинда мамлакатнинг

